

Aanvullend onderzoek naar vleermuizen en uilen

Rustenburg fase II in Puttershoek

Concept

Augustus 2023
P22-100 / W2330
Auteur: D.J. de Jong

NWC Advies
078-6213921
info@nwcadvies.nl
www.nwcadvies.nl

Aanvullend onderzoek naar vleermuizen en uilen Rustenburg fase II in Puttershoek

Aanvullend onderzoek naar vleermuizen en uilen Rustenburg fase II in Puttershoek

Opdrachtgever: Kuipercompagnons

Uitvoering: NWC advies

Veldwerk: NWC advies

Samenstelling: NWC advies

Foto's: NWC Advies

Aanvullend onderzoek naar vleermuizen en vogels met vaste verblijfplaats aan de Merwelanden in Dordrecht [Samenst.: de Jong, D.J.] [Foto's: NWC advies; Google Maps Streetview]. Met lit. opg., Dordrecht: Strix/ NWC.

Trefw.: Wet natuurbescherming, vleermuizen, Wielingenstraat, Dordrecht

P22-100/ W2330

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt of verveelvoudigd, door middel van; druk, fotokopie, microfilm of op enige andere wijze, zonder toestemming van de uitgever of de opdrachtgever.

Dordrecht, Augustus 2023

Inhoud

1	Inleiding	9
2	Gebiedsbeschrijving	11
3	Wettelijk kader	13
4	Methode	17
5	Resultaten	19
6	Effecten, verplichtingen en aanbevelingen	21

Referenties

Bijlagen:

Bijlage 1: Vleermuizen en ruimtelijke ingrepen

Samenvatting

Onderstaande tabel geeft de conclusies uit voorliggend rapport weer. Voor de volledigheid en om een verkeerde interpretatie te voorkomen, dient ook hoofdstuk 6 (effecten, verplichtingen en aanbevelingen) gelezen te worden.

Soort(groep)	Effecten beschermde soorten	Verplichtingen
Vleermuizen	Mogelijke verstoring van niet essentieel foerageergebied en niet essentiële vliegroute.	Zorgplicht.
Vogels met vaste verblijfplaats (Uilen)	Geen.	Zorgplicht.

1. Inleiding

Er zijn plannen om circa 85 woningen te realiseren ten behoeve van woningbouwontwikkeling Rustenburg II in Puttershoek. Ten behoeve van de woningbouw zullen de aanwezige bomen worden gerooid, de schuur wordt gesloopt maar het woonhuis zal in de huidige staat verkocht worden.

Als gevolg van de voorgenomen plannen bestaat de kans dat verblijfplaatsen van vleermuizen en vogels met een vaste verblijfplaats vernield worden en dat mogelijk individuen van deze soortgroep verstoord, verwond of gedood worden. Hetgeen kan leiden tot overtreding van verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming. Om deze reden dient aanvullend onderzoek uitgevoerd te worden om de aanwezigheid van verblijfplaatsen en vleermuizen en vogels met een vaste verblijfplaats vast te kunnen stellen dan wel uit te kunnen sluiten.

KuiperCompagnons heeft het Natuur-Wetenschappelijk Centrum (NWC) gevraagd aanvullend onderzoek uit te voeren naar vleermuizen en vogels met een vaste verblijfplaats binnen dit plangebied.

2. Gebiedsbeschrijving

Het plangebied bevindt zich in Puttershoek aan de Rustenburg 10 (provincie Zuid-Holland) (figuur 1). In het plangebied staat een verouderd woonhuis, welke blijft bestaan en een schuur die gesloopt gaat worden. Rondom de woning en de schuur is hoge opgaande vegetatie met veel braam en vlier.

Figuur 1: Ligging van het plangebied (rood omlijnd).

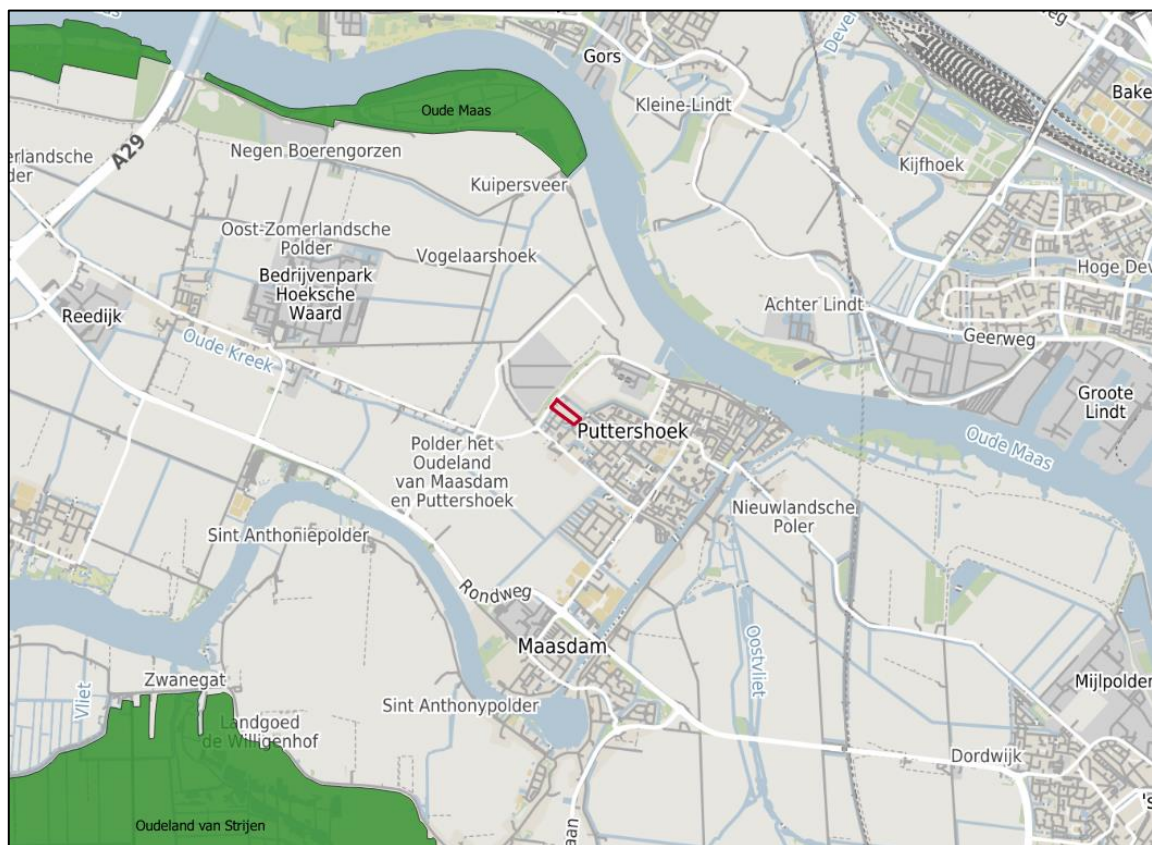
Voorgenomen werkzaamheden

Binnen het plangebied wordt een schuur gesloopt om ruimte te maken voor woningen. In de beoogde plannen worden er binnen het plangebied 85 woningen gerealiseerd.

Beschermde gebieden

Het plangebied ligt op 1,8 kilometer afstand van Natura 2000-gebied 'Oude Maas' en 3,2 kilometer van 'Oudeland van Strijen', (figuur 2). Vanwege deze afstand en de aard van de werkzaamheden worden geen significant nadelige effecten verwacht op de habitattypen en instandhoudingsdoelstellingen van deze Natura 2000-gebieden als gevolg van verstoring door geluid, verstoring door licht en andere storingsfactoren.

Het plangebied bevindt zich niet in het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Hierdoor is een toetsing aan de wet- en regelgeving omtrent het NNN niet nodig.

Figuur 2: Ligging van het plangebied (rode omlijnd) ten opzichte van Natura 2000-gebied 'Oude Maas' en 'Oudeland van Strijen' (groen gearceerd).

3. Wettelijk kader

In Nederland is de bescherming van belangrijke natuurwaarden vanaf 2017 wettelijk vastgelegd in de Wet Natuurbescherming (Wnb). Het gaat hierbij zowel om bescherming van soorten als bescherming van gebieden. In dit geval is alleen soortbescherming aan de orde.

Soortbescherming

Voor dier- en plantensoorten zijn in de Wnb een aantal verbodsbepalingen opgenomen, waarvan vooral de artikelen 3.1, 3.5 en 3.10 belangrijk zijn in het kader van flora- en faunaonderzoek bij onder andere ruimtelijke ontwikkelingen (tekstvak 1 op de volgende pagina).

De verbodsbepalingen uit de artikelen gelden overal in Nederland, ongeacht het type of de omvang van de werkzaamheden of activiteiten die uitgevoerd worden. De bepalingen uit de Wnb kunnen daarom van invloed zijn op ruimtelijke ingrepen, zoals het aanleggen van infrastructuur, het slopen en realiseren van bebouwing, het uitbreiden van industriegebieden en het kappen van bomen. Ook bij het opstellen of herzien van bestemmingsplannen zijn de bepalingen uit de Wnb van belang. In het kader van het zorgvuldigheidsbeginsel en het voorzorgsbeginsel (Algemene Wet Bestuursrecht) dient bij het opstellen en herzien van bestemmingsplannen en bij (ruimtelijke) activiteiten een toetsing aan de Wnb plaats te vinden. Deze toetsing moet de volgende onderdelen bevatten:

- Een inventarisatie van het voorkomen van wettelijk beschermde dier- en plantensoorten in het plangebied en binnen de invloedssfeer van de activiteit;
- Een inventarisatie en beoordeling van (significant) nadelige effecten als gevolg van de activiteit, op beschermde soorten die binnen het plangebied en/of binnen de invloedssfeer van de activiteit aanwezig zijn;
- Indien nodig een opname van maatregelen die de negatieve effecten op de beschermde soorten en hun leefgebieden mitigeren en/of compenseren.

De Wnb kent drie categorieën van beschermde soorten die ook terug te vinden zijn in de artikelen met verbodsbepalingen: alle vogels uit de Europese Vogelrichtlijn (artikel 3.1), alle soorten die in de Europese Habitatrichtlijn vermeld worden (artikel 3.5) en “overige soorten” (artikel 3.10) die alleen op nationaal niveau beschermd worden. Provincies mogen afwijken van de lijst met “overige soorten” door vrijstelling te verlenen voor bepaalde soorten. Hierdoor kan deze lijst per provincie verschillen. Een overzicht van alle beschermde soorten is te vinden in bijlage 1.

Tekstvak 1: Verbodsbepalingen Wet Natuurbescherming

Artikelen 3.1, 3.5 en 3.10 Wet natuurbescherming:

Artikel 3.1

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.

Artikel 3.5

1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden eieren van de dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen of af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Artikel 3.10

1. Het is verboden:
 - a) In het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten genoemd in de bijlage, onderdeel A bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
 - b) De vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel A opzettelijk te beschadigen of te vernielen;
 - c) Vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Soorten Europese Vogelrichtlijn en Europese Habitatrichtlijn

Wanneer één of meerdere verbodsbepalingen uit artikel 3.1 en/of artikel 3.5 Wnb overtreden worden door de voorgenomen activiteit, dient een ontheffing aangevraagd te worden bij de provincie waarin de activiteit plaatsvindt. Een ontheffing voor het overtreden van verbodsbepalingen wordt voor soorten uit de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn alleen verleend wanneer voldaan wordt aan *elk* van de volgende voorwaarden:

- Er bestaat geen andere bevredigende oplossing;

- Zij is nodig:
 - a) In het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid; of
 - b) In het belang van een dwingende reden van groot openbaar belang; of
 - c) In het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
 - Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.
- Voor vogels kan echter geen beroep gedaan worden op belang b “dwingende reden van groot openbaar belang”.

Wanneer overtreding van de verbodsbepalingen voorkomen kan worden door het treffen van mitigerende maatregelen, is het aanvragen van een ontheffing niet nodig. Wel kan in dergelijke gevallen toch ontheffing aangevraagd worden om de te treffen maatregelen goed te laten keuren. Indien het bevoegd gezag de maatregelen goedkeurt, wordt door hen een “positieve afwijzing” afgegeven.

Bij de aanvraag van een ontheffing in het kader van de Wnb zijn een activiteitenplan en, in sommige gevallen, een compensatieplan noodzakelijk. Hierin staan de bevin-
dingen uit de flora- en faunatoets vermeld en worden maatregelen beschreven die uitgevoerd zullen worden om ervoor te zorgen dat de nadelige effecten op beschermde plant- en diersoorten in en binnen de invloedssfeer van de activiteit zoveel mogelijk te voorkomen, dan wel te beperken.

Overige soorten

Voor de soorten uit deze categorie geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen uit artikel 3.10 mits een door het ministerie van LNV goedgekeurde gedragscode van toepassing is op de activiteit. Indien aantoonbaar gewerkt kan worden volgens een dergelijke gedragscode, hoeft geen ontheffing aangevraagd te worden voor het overtreden van één of meerdere verbodsbepalingen uit artikel 3.10 van de Wnb.

Indien er geen goedgekeurde gedragscode van toepassing is op de activiteit of het niet mogelijk is om volgens een dergelijke gedragscode te werken, dient bij overtreding van verbodsbepalingen wel een ontheffing aangevraagd te worden. De ontheffing kan voor deze soorten echter op grond van meer belangen verleend worden dan het geval is voor de Vogel- en Habitatrichtlijnsoorten.

Zorgplicht

Tenslotte geldt voor alle plant- en diersoorten (ook de onbeschermden) de zorgplicht uit artikel 1.11 van de Wet Natuurbescherming. Deze houdt in dat mogelijke nadelige gevolgen voor planten en dieren, voor zover redelijk, zoveel mogelijk vermeden moeten worden.

4. Methode

Onderzoek in het kader van de Wet natuurbescherming

De provincies zijn sinds 1 januari 2017 verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wet natuurbescherming en dus ook voor ontheffingsaanvragen.

Om een ontheffingsaanvraag in behandeling te nemen, dient het onderzoek aan goedgekeurde voorwaarden (o.a. ten aanzien van methode, intensiteit, periode, tijd tussen onderzoeksmomenten) te voldoen. Slechts als het onderzoek volgens deze voorwaarden uitgevoerd is, kan volgens de wetgever een goed onderbouwde uitspraak gedaan worden over;

- de aanwezigheid van beschermde soorten;
- de functie van een gebied of onderdelen binnen een gebied voor deze beschermde soorten;
- het belang van een gebied of onderdelen binnen een gebied voor aanwezige beschermde soorten;
- de effecten van plannen op deze soorten;
- de keuze voor te nemen (mitigerende- en/of compenserende) maatregelen.

De voorwaarden waaraan onderzoek moet voldoen, staan beschreven in de kennisdocumenten die in opdracht van de wetgever door BIJ12 opgesteld zijn en de inventarisatieprotocollen van het Netwerk Groene Bureaus. Onderzoeken die niet volgens deze voorwaarden uitgevoerd zijn, kunnen volgens het bevoegd gezag geen basis en onderbouwing vormen van ontheffingsaanvragen en aanvragen zullen om die reden afgewezen worden.

Het NWC is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus en werkt volgens bovengenoemde kennisdocumenten en inventarisatieprotocollen.

Tabel 1: Weersomstandigheden, start- en eindtijden en soort onderzoek per veldbezoek.

Datum	Temp. (°C)	Bewolking	Windkracht (Bft)	Neerslag	Start	Eind	Soorten onderzoek
24-08-2022	20	2/8	1	Geen	20:00	23:45	Paartelling vleermuizen en Kerkuil
15-09-2022	14	2/8	2	Matige regen tussen 21:15 en 22:00	20:00	23:00	Paartelling vleermuizen
19-06-2023	17	6/8	2	Geen	22:00	00:30	Kraamtelling vleermuizen en Kerkuil
10-07-2023	17	2/8	2	Geen	2:30	5:30	Kraamtelling vleermuizen

Vleermuizen

Bij vleermuizen zijn, behalve de dieren zelf, ook de verblijfplaatsen, de vliegroutes en het jachtgebied beschermd. Het NWC werkt volgens het meest recente vleermuisprotocol (2021). Hierin staat aangegeven dat voor een volledig vleermuisonderzoek minimaal vier inventarisaties uitgevoerd dienen te worden. Dit onderzoek brengt de volgende mogelijke aanwezige type verblijfplaatsen in kaart:

- Kraamverblijfplaatsen
- Zomerverblijfplaatsen
- Tussenkwartieren
- Paarverblijfplaatsen

De volgende soorten worden verwacht in en/of rondom de plangebieden en maken onder andere gebruik van bomen als verblijfplaats:

- Gewone grootoorvleermuis

Vanwege het ontbreken van geschikte verblijfplaatsen in de schuur voor de Laatvlieger is er in de kraamperiode geen extra avondinventarisatie benodigd, betekent dit dat er volgens het vleermuisprotocol vier inventarisatiemomenten uitgevoerd zijn om de functie van de plangebieden als verblijfplaats, foerageergebied en/of vliegroute te inventariseren. In de kraam/zomerperiode (15 mei - 15 juli 2023) hebben twee inventarisaties plaatsgevonden, waarvan twee in de avond en één in de vroege ochtend. In de paarperiode (15 augustus – 1 oktober 2022) zijn de overige twee inventarisaties uitgevoerd vanaf zonsondergang.

Tijdens de avondinventarisaties wordt gelet op uitvliegende, passerende en foeragerende vleermuizen. Tijdens de ochtendinventarisatie wordt gelet op invliegende, passerende en foeragerende vleermuizen. Met behulp van batdetectors (type Pettersson D-1000, D-240x, Anabat Scout) worden de waargenomen vleermuizen gedetermineerd.

Vogels met een vaste verblijfplaats

Vogels met een vaste verblijfplaats worden jaarrond beschermd door de Wet natuurbescherming. Dit geldt ook voor hun functionele leefomgeving. Voor de Kerkuil is middels drie avondbezoeken onderzocht of deze in of in de omgeving van het plangebied voorkomt. De bezoeken zijn in de periode 1 februari en 15 oktober uitgevoerd. Tussen het 1e en 3e bezoek heeft minimaal één maand ruimte gezeten. Er is gezocht naar braakballen en andere sporen, zoals veren en uitwerpselen en is navraag gedaan bij de bewoners van de woningen in de directe nabijheid van het plangebied. Ook is, op basis van biotoopkenmerken, een inschatting gemaakt van de geschiktheid van delen van het plangebied als foerageergebied.

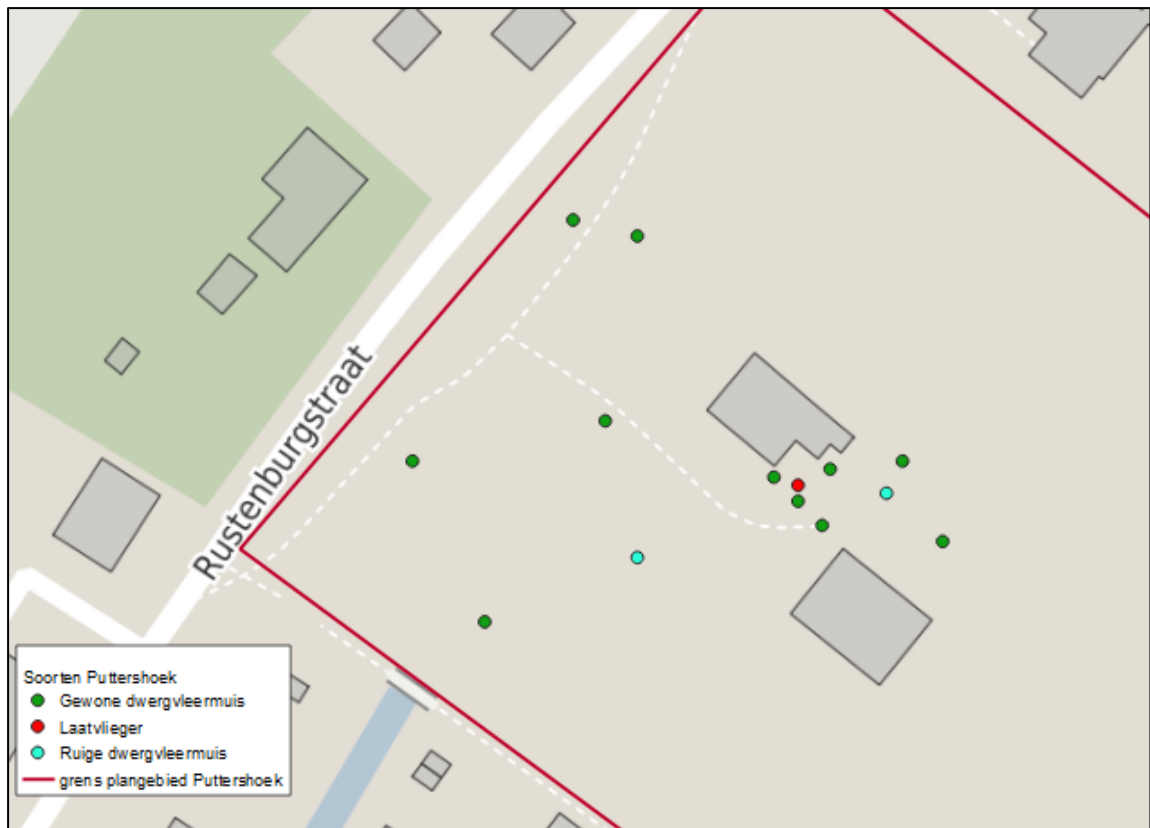
5. Resultaten

Vleermuizen

Tijdens de inventarisaties zijn individuen van de Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), de Laatvlieger (*Eptesicus serotinus*) en Ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*) in en nabij het plangebied aangetroffen. Deze vleermuizen zijn zowel overvliegend als foeragerend in het gebied waargenomen. Tijdens elke inventarisatie zijn Gewone dwergvleermuizen aangetroffen. Daarnaast zijn op 15 september 2022 Ruige dwergvleermuizen en op 19 juni 2023 een Laatvlieger waargenomen binnen het plangebied. Elke inventarisatieronde zijn vleermuizen waargenomen binnen het plangebied (tabel 2). Tijdens de bezoeken zijn geen vleermuizen waargenomen die zijn in- of uitgevlogen in de bomen en de bebouwing binnen het plangebied.

Tabel 2: Vleermuiswaarnemingen binnen het plangebied.

Datum	Soort	Gedrag en aantal
24-08-2022	Gewone dwergvleermuis	Overvliegend en foeragerend rond de schuur en omliggende struiken.
15-09-2022	Gewone dwergvleermuis	Overvliegend langs de schuur.
	Ruige dwergvleermuis	Niet bij de bomen aangetroffen; overvliegend.
19-06-2023	Gewone dwergvleermuis	Overvliegend langs de schuur en foeragerend rond het struweel.
	Laatvlieger	Overvliegend langs de schuur.
10-07-2023	Gewone dwergvleermuis	Foeragerend en overvliegend aan de straatzijde van het plangebied.

Figuur 2: Vleermuiswaarnemingen in het plangebied ten opzichte van de te kappen bomen.

Vogels met vaste verblijfplaats (uilen)

Tijdens de bezoeken voor vogels met vaste verblijfplaatsen zijn geen uilen waargenomen binnen en rond het plangebied. Ook in de rondvraag in de buurt zijn geen meldingen geweest van uilensoorten. Op 19 juni heeft een onzekere waarneming van een Kerkuil over de Rustenburgstraat plaatsgevonden. De straat maakt geen onderdeel van het plangebied en de waarneming is niet zeker waardoor voor dit onderzoek uit wordt gegaan dat deze waarneming foutief is. Na deze datum zijn geen waarnemingen van een Kerkuilen.

6. Effecten, verplichtingen en aanbevelingen

6.1 Effecten

Vleermuizen

De voorgenomen plannen aan de Rustenburgstraat in Puttershoek veroorzaken geen negatieve effecten voor vleermuizen in en rond het gebied. Er zijn geen verblijfplaatsen aangetroffen binnen het plangebied, de plannen veroorzaken dus geen afname van verblijfplaatsen.

De vleermuizen die binnen het plangebied zijn aangetroffen waren aan het foerageren of waren overvliegend. Het plangebied maakt geen onderdeel uit van een essentiële vliegroute, het gebied is niet verbonden aan een bomenrij die vleermuizen kunnen gebruiken. Er zijn een aantal vleermuizen foeragerend aangetroffen. Echter, er zijn meer vergelijkbare locaties rond het plangebied die kunnen functioneren als foerageergebied. Daarom wordt het plangebied als niet essentieel gezien.

Kerkuil

Er zijn geen waarnemingen van een kerkuil binnen het plangebied. Daarom worden er geen nadelige gevolgen verwacht door de beoogde plannen binnen het plangebied voor de Kerkuil.

6.2 verplichtingen

Vleermuizen

Omdat er geen nadelige effecten op de vleermuizen binnen het plangebied worden verwacht zijn er voor de voorgenomen werkzaamheden geen aanvullende verplichten. Alleen de zorgplicht is voor deze soortgroep van toepassing.

Kerkuil

Er zijn geen Kerkuilen of andere soorten uilen waargenomen binnen het plangebied. Er zijn daarom geen aanvullende verplichtingen verbonden aan de beoogde werkzaamheden. Enkel de zorgplicht is van toepassing voor deze soortgroep.

6.3 Aanbevelingen

Vleermuizen

Om de vleermuizen in hun natuurlijk gedrag van de vleermuizen zo min mogelijk te verstoren wordt aangeraden om de sloop en bouwwerkzaamheden overdag uit te voeren en geen gebruik te maken van felle lampen. Deze kunnen overvliegende individuen verstoren. Daarnaast wordt aanbevolen om voorafgaand aan de kap een visuele controle

uit te voeren of er gebruik gemaakt wordt van gaten in de bomen. Verder kan ook het beste de kwetsbare periode van de Gewone dwergvleermuis (15 mei tot en met 15 oktober).

Kerkuil en algemene broedvogels

Voor de kerkuil wordt aangeraden buiten de kwetsbare periode van de soort te werk te gaan. Deze periode loopt van 1 februari tot en met eind augustus. Daarnaast wordt aangeraden voorafgaand aan het begin van de werkzaamheden een broedvogelcheck uit te voeren waarin de aanwezigheid van alle broedvogels wordt meegenomen.

6.4 Zorgplicht

Tenslotte geldt voor alle plant- en diersoorten (ook de onbeschermden) de zorgplicht. Deze houdt in dat mogelijke nadelige gevolgen voor planten en dieren, voor zover redelijk, zoveel mogelijk vermeden moeten worden. Manieren om aan de zorgplicht te voldoen zijn bijvoorbeeld:

- Er wordt gelegenheid gegeven aan amfibieën en grondgebonden zoogdieren, die tijdens de werkzaamheden worden gevonden, te vluchten of zich te verplaatsen naar een schuilplaats buiten het bereik van de werkzaamheden. Dit gebeurt door onder andere vegetatie of bodemmateriaal (takken, stronken, steenhopen) gefaseerd te verwijderen;
- In verband met verstoring van aanwezige dieren worden de werkzaamheden zoveel mogelijk overdag uitgevoerd;
- In verband met verstoring van aanwezige dieren worden de werkzaamheden zoveel mogelijk buiten het broedseizoen (15 maart - 15 juli) uitgevoerd;
- In verband met verstoring van aanwezige dieren wordt er zo min mogelijk verlichting gebruikt, wordt er gebruik gemaakt van rode verlichting en zijn de lichtbronnen naar beneden gericht;
- Waar nodig kan er gebruik gemaakt worden van ecologische begeleiding tijdens de werkzaamheden voor bijvoorbeeld het herkennen van een beschermde plant, het aanwijzen van een exacte locatie van een nest, groei-, of rustplaats, het op juiste wijze plaatsen of verwijderen van amfibieschermen, nestkasten, etc.

Referenties

BIJ12, 2017. *Kennisdocument Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus**. Versie 1.0, juli 2017.

Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging (2021). *Vleermuisprotocol 2021*, januari 2021, www.netwerkgroenebureaus.nl en www.zoogdiervereniging.nl

Bijlage 1: Vleermuizen en ruimtelijke ingrepen

Vleermuizen en hun leefgebied worden beschermd door de Wet Natuurbescherming. In deze wet is bepaald dat in het geval van een ruimtelijke ingreep ruim van tevoren bekeken moet worden of de ingreep nadelige invloed kan hebben op vleermuizen en hoe hiermee omgegaan moet worden.

Verblijfplaatsen

Vleermuizen maken het hele jaar door gebruik van verschillende verblijfplaatsen (o.a. in bomen en gebouwen). Vleermuisverblijfplaatsen zijn op te delen in verschillende typen: winterverblijfplaats (waar overwinterd wordt), dagkwartieren (waar de mannetjes in de kraamkolonieperiode overdag zitten, alleen of in kleine groepjes), kraamkolonies (vrouwtjes en hun jongen, vaak in grote groepen), paar-verblijven (waar gepaard wordt, vaak in het najaar, soms gelijk aan de winterverblijfplaats) en tussenkwartieren (gebruikt in de periode tussen overwinteren en de zomerperiode in). Per type verblijfplaats gebruiken vleermuizen vaak meerdere verblijven waartussen gewisseld wordt, bijvoorbeeld wanneer elders het klimaat geschikter is of om aan parasieten te ontkomen. Vleermuizen zijn wel zeer honkvast wat betreft de typen verblijven die ze gebruiken. Dit betekent dat hun verblijven belangrijk zijn voor instandhouding van de populatie en dat deze daarom beschermd worden door de wet.

Sinds mei 2009 is het Vleermuisprotocol vastgesteld. Dit is opgesteld door het Netwerk Groene Bureaus en de Zoogdiervereniging VZZ in overleg met de Dienst Landelijk Gebied (DLG) en de Gegevensautoriteit Natuur (GaN). Het protocol dient als leidraad voor het bepalen hoe en hoe vaak geïnventariseerd moet worden om te voldoen aan de wetgeving. Voor het bepalen of een gebouw of een potentieel geschikte boom van belang is als vleermuisverblijfplaats, is over het algemeen een langlopend onderzoek nodig (van april/mei t/m september/oktober) en zijn 4 tot 7 bezoeken nodig. Om onnodige vertraging te voorkomen, wordt daarom aangeraden om in de planning van de voorgenomen plannen rekening te houden met deze onderzoeksperiode.

Maatregelen ten behoeve van vleermuizen zijn nodig:

- Indien sprake is van een verblijfplaats die van significant belang is of zou kunnen zijn en/of;
- Indien vleermuizen aangetroffen zijn.

Er is sprake van een significant belangrijke verblijfplaats (ook wel vaste verblijfplaats genoemd, een verblijfplaats die van belang is voor een populatie) als:

- Er sprake is van een kraamkolonie;
- Er sprake is van een belangrijke overwinteringsplaats of paarplaats;
- Er geen alternatieve verblijfplaatsen in de directe omgeving beschikbaar zijn;
- De gunstige staat van instandhouding van de (populatie van) de soort in het geding is bij het verdwijnen van de verblijfplaats.

De te nemen maatregelen moeten ervoor zorgen dat verbodsbepalingen uit de Wet Natuurbescherming niet overtreden worden. Dit betekent dat er geen dieren gedood, verwond of actief verstoord mogen worden en dat in geval van significant belangrijke verblijfplaatsen deze behouden moeten blijven of anderszins tijdig op een goede manier vervangen dienen te worden. De functie die het leefgebied voor de betreffende populatie vervult, moet onverminderd blijven bestaan.

Om te voorkomen dat dieren gedood, verwond of actief verstoord worden, kunnen de volgende mitigerende maatregelen nodig zijn:

- Niet slopen in de winterslaapperiode (in deze periode kan zelden met zekerheid worden vastgesteld dat vleermuizen afwezig zijn in een potentieel geschikt en onoverzichtelijk object, omdat ze dan ook 's nachts passief zijn. Dat maakt ze in deze periode overigens extra kwetsbaar);
- Vlak voor de sloop onderzoeken of er individuen aanwezig zijn in het te slopen object. Zijn deze wel aanwezig dan geldt dat gewacht moet worden tot het dier of de dieren weg zijn.

Om zeker te weten of de mitigerende maatregelen voldoende zijn kan een ontheffing aangevraagd worden bij de provincie waarin de ingreep plaatsvindt. Een afwijzingsbrief, die stelt dat geen ontheffing nodig is, 'omdat als de voorgestelde maatregelen genomen worden er immers geen verboden overtreden worden' geldt als goedkeuring van de voorgestelde maatregelen. Zijn de maatregelen niet voldoende, dan moeten deze aangepast worden. Als dat niet mogelijk is of wanneer compenserende maatregelen nodig zijn (bijvoorbeeld aanbieden van alternatieve verblijfplaatsen), is een ontheffing nodig. Deze wordt alleen verstrekt in geval van projecten waarbij sprake is van een groot openbaar belang.

Jachtgebied en vliegroutes

Naast verblijfplaatsen bestaat het leefgebied van vleermuizen ook uit foerageergebied en vliegroutes (vaak bomenrijen of waterlopen). Deze zijn ook beschermd als zij van significant belang zijn. Zij gelden als significant belangrijk indien bij aantasting de functionaliteit van de verblijfplaats(en) in het geding komt. Is dat het geval, dan zijn maatregelen nodig die dit voorkomen, anders is een ontheffing nodig. Ook hier geldt dat deze alleen verstrekt wordt in geval van projecten waarbij sprake is van een groot openbaar belang.